

УКРАЇНА

(19) UA (11) 12415 (13) U
(51) МПК (2006)
G01L 1/16
G01P 15/09

МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ
І НАУКИ УКРАЇНИ

ДЕРЖАВНИЙ ДЕПАРТАМЕНТ
ІНТЕЛЕКТУАЛЬНОЇ
ВЛАСНОСТІ

ОПИС ДО ДЕКЛАРАЦІЙНОГО ПАТЕНТУ НА КОРИСНУ МОДЕЛЬ

видається під
відповідальність
власника
патенту

(54) П'ЄЗОЕЛЕКТРИЧНИЙ ПЕРЕТВОРЮВАЧ МЕХАНІЧНИХ ВЕЛИЧИН

1

(21) u200505745
(22) 13.06.2005
(24) 15.02.2006
(46) 15.02.2006, Бюл. № 2, 2006 р.
(72) Шарапов Валерій Михайлович, Мусієнко Максим Павлович, Туз Вячеслав Валерійович
(73) Черкаський державний технологічний університет, Шарапов Валерій Михайлович
(57) П'єзоелектричний перетворювач механічних величин, що містить п'єзоелемент з електродами та два узгоджувальних підсилювачі, який відрізняється тим, що п'єзоелемент виконаний у вигляді прямокутного паралелепіпеда з двома парами електродів, причому електроди розташовані на гранях, які паралельні до вектора поляризації Р, узгоджувальні підсилювачі виконані у вигляді підсилювачів заряду, входи основного та додаткового підсилювача під'єднані до електродів на одній стороні п'єзоелемента, виходи цих підсилювачів під'єднані до електродів на протилежній грані, а вектор сили F прикладений до п'єзоелемента перпендикулярно вектору поляризації Р.

2

няється тим, що п'єзоелемент виконаний у вигляді прямокутного паралелепіпеда з двома парами електродів, причому електроди розташовані на гранях, які паралельні до вектора поляризації Р, узгоджувальні підсилювачі виконані у вигляді підсилювачів заряду, входи основного та додаткового підсилювача під'єднані до електродів на одній стороні п'єзоелемента, виходи цих підсилювачів під'єднані до електродів на протилежній грані, а вектор сили F прикладений до п'єзоелемента перпендикулярно вектору поляризації Р.

Корисна модель належить до вимірювальної техніки, та може використовуватися у промисловості та лабораторній практиці.

Відомий п'єзоелектричний перетворювач механічних величин, що містить п'єзоелемент з електродами та два узгоджувальних підсилювачі, причому використовуються підсилювач заряду та підсилювач напруги [див. Патент України №34316А, G01L1/16, G01P15/09, опубл. 15.02.01, Бюл. №1].

Недоліком цього перетворювача є порівняно невисока точність вимірювання.

Відомий п'єзоелектричний перетворювач механічних величин, що містить п'єзоелемент з електродами та два узгоджувальних підсилювачі [див. Патент України №34317А, G01L1/16, G01P15/09, опубл. 15.02.01, Бюл. №1].

Недоліком цього перетворювача є порівняно невисока точність вимірювання.

Вказаний перетворювач найбільше близький по технічній сутності до того, який заявляється, і вибраний в якості прототипу.

В основу корисної моделі поставлена задача вдосконалення п'єзоелектричного перетворювача механічних величин шляхом використання двох узгоджувальних підсилювачів заряду, використання п'єзоелемента у вигляді прямокутного паралелепіпеда з двома парами електродів, які розташовані на гранях, що паралельні до вектора поляризації Р та підключені до узгоджувальних підсилювачів заряду таким чином, щоб утворюва-

лося дві ланки зворотного зв'язку, при цьому вектор сили F перпендикулярно вектору поляризації Р.

П'єзоелектричний перетворювач механічних величин, що заявляється, містить п'єзоелемент з електродами та два узгоджувальних підсилювачі.

П'єзоелектричний перетворювач механічних величин, що заявляється, відрізняється від прототипу тим, що п'єзоелемент виконаний у вигляді прямокутного паралелепіпеда з двома парами електродів, причому електроди розташовані на гранях, які паралельні до вектору поляризації Р, узгоджувальні підсилювачі виконані у вигляді підсилювачів заряду, вхід основного та додаткового підсилювача під'єднані до електродів на одній стороні п'єзоелемента, виходи цих підсилювачів під'єднані до електродів на протилежній грані, а вектор сили F прикладений до п'єзоелемента перпендикулярно вектору поляризації Р.

Кожна з вказаних відмінних ознак є необхідною, а всі разом - достатніми для досягнення технічного результату.

Технічним результатом корисної моделі є підвищення точності вимірювання.

Корисна модель пояснюється кресленнями, де:

- на фіг. показана електрична схема перетворювача, що пропонується.

Перетворювач містить п'єзоелемент 1 у вигляді прямокутного паралелепіпеда з двома парами електродів 2-2', 3-3', які розташовані паралельно

(19) UA (11) 12415 (13) U

но до вектору поляризації P , та два узгоджувальних підсилювачів заряду 4 та 5, входи та виходи яких підключені до електродів 2-2' та 3-3'. Таким чином, в ланцюгах зворотних зв'язків підсилювачів заряду знаходяться п'єзоелементи, які виконують роль конденсаторів. Таким чином, в ланцюгах зворотних зв'язків підсилювачів заряду знаходяться п'єзоелементи, які виконують роль конденсаторів. Вектор сили F (механічної величини) прикладений до п'єзоелемента перпендикулярно вектору поляризації P .

Перетворювач працює наступним чином.

При приложенні до п'єзоелементу сили F на електродах 2-2' та 3-3' з'являється електричні заряди, які утворюють токи, що поступають на входи підсилювачів заряду.

Використання п'єзоелементів в ланцюгах зворотних зв'язків підсилювачів зарядів дозволяє підвищити точність п'єзоелектричних перетворювачів [див. книгу Пьезоэлектрические преобразователи

Справочное пособие / Шарапов В.М. и др. // Под ред. В.М. Шарапова. - Черкассы: ЧГТУ, 2004. - с.162-165].

Приклад конкретного використання.

У конкретному випадку використовувався п'єзоелемент з п'єзокераміки ЦТС-19 розміром 10х10х40мм. Електроди на п'єзоелементі розміром 10х10мм розташовані так, як показано на фіг. Підсилювачі зібрані на мікросхемі К140УД8.

Перетворювач встановлювався на вібростенд 4805 фірми "Brüel & Kjær" і піддавався впливу вібрації на частоті 100Гц з прискоренням 1g. Потім перетворювач за допомогою спеціального нагрівача нагрівався до температури $50 \pm 3^\circ\text{C}$. Вимірювалася відносна похибка δ для перетворювача за схемою прототипу та за схемою перетворювача, що заявляється. Результати вимірів:

- прототип: $\delta=2,1\%$;
- перетворювач що заявляється: $\delta=1,05\%$.

